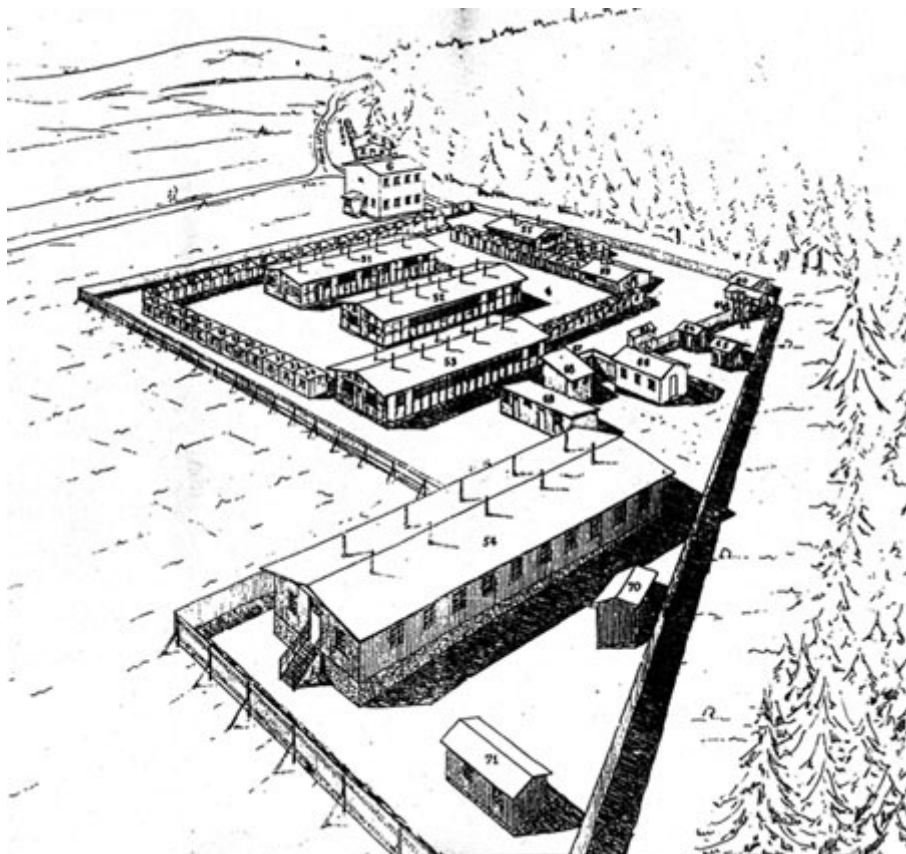

CIKÁNSKÝ TÁBOR V LETECH

„Cikánský tábor“ v Letech vznikl na místě bývalého kárného pracovního tábora. Kapacita tábora byla sice zvětšena tak, že tábor byl schopen pojmout až 600 vězňů, ale i tento počet byl brzy překročen, neboť v průběhu srpna 1942 bylo v táboře internováno přes 1100 mužů, žen a dětí. Tábor nebyl vybaven potřebným hygienickým a dalším zařízením pro tak velký počet osob. Navíc byli v táboře až do srpna 1942 věznění pouze muži. Od srpna 1942 zde ve zcela neuspokojujících podmínkách živořily i ženy a děti. Po velkém náporu v srpnu 1942 přicházeli do tábora většinou pouze jednotlivci nebo rodiny. Počet vězňů tak nadále nestoupal, ale neuspokojivé podmínky v táboře zůstaly prakticky stejné.

Nákres „cikánského tábora“ v Letech u Písku, 1943. (Obr.: Muzeum romské kultury , originál: Státní ústřední archiv v Praze)

V prvním měsíci existence tábora byla také využita možnost legálního propuštění. Jako první byla propuštěna rozsáhlá rodina Šlehofova. Po ní následovali další. Propuštění z tábora se dělo s vědomím generálního velitele neuniformované protektorátní policie. Mezi vězni kolovaly zprávy o možnosti propuštění po poskytnutí úplatku. Údajně bylo možné za 20 000 protektorátních korun vymoci propuštění z tábora.

Další možností, jak se dostat z tábora, byl útěk. Ze samotného tábora byl útěk komplikován ohrazením a ostrahou se psy. Lepší podmínky pro útěk existovaly na dislokovaných pracovištích, na kterých vězňové v některých případech i nocovali. Celkem bylo zaznamenáno přes 100 pokusů útěk, z nichž asi polovina byla úspěšná.

Mezi úspěšné útěky patřil také pokus Josefa Serynka, který s jedním spoluvězněm uprchl na podzim 1942. Josefu Serynkovi se podařilo dostat se až na Českomoravskou vrchovinu, kde se zapojil do partyzánského boje. Spolupracoval s odbojovou skupinou gen. Luži i se sovětskými partyzány. Jeho společník byl zastřelen v okolí Třeboně.

Pohled na „cikánský tábor“ Lety u Písku, 1942. (EÚ AV Praha, foto: Muzeum romské kultury)

Dozorčí orgány tábora se rekrutovaly z řad protektorátních četníků. Ti se k vězňům chovali velmi hrubě a nevybíravě. Od roku 1940 byl velitelem tábora Josef Janovský, který proslul svou bezcitností. Po vypuknutí tyfové epidemie byl v zimě 1943 nahrazen dosavadním velitelem tábora v Hodoníně u Kunštátu, který měl připravit tábor na deportaci vězňů do Osvětimi. Strážní personál čítal několik desítek četníků.

Podle ustanovení táborového řádu bylo povinností vězňů pracovat. Především se jednalo o práce na stavbě silnice na trase Plzeň-Ostrava. Dále vězňové pracovali na odklizení lesních polomů a v zemědělství. Při práci na vzdálenějších místech byli vězňové ubytováni mimo tábor. To sice na jedné straně skýtalo lepší možnost útěku, ale na straně druhé prchající vězeň musel opustit příbuzné, kteří zůstali v táboře. Na těchto dislokovaných pracovištích pracovali vězňové pro místní podnikatele, kteří si tuto levnou pracovní sílu objednávali u velitelství tábora. Získané peníze za práci nebyly vypláceny a měly sloužit k úhradě nákladů spojených s provozováním tábora.

Strava, která se skládala ze snídaně, oběda a večeře, byla podávána pouze v tom nejnutnějším množství. Dávky jídla byly dočasně zvýšeny před transportem do koncentračního tábora. Byl zaznamenán také případ rozkrádání potravin četnickým personálem.

Katastrofální ubytovací, stravovací a hygienické podmínky vedly k časté až chronické nemocnosti vězňů. Ze 30 dětí narozených v táboře žádné nepřežilo. Vyvrcholením bylo na přelomu let 1942- 43 propuknutí tyfové epidemie, na jejíž následky zahynulo největší množství vězňů.

Celkem prošlo internací v tomto táboře 1 309 osob, z nichž 326 internaci nepřežilo. Další čtvrtina vězňů byla propuštěna nebo utekla. Ostatní vězňové byli transportováni do koncentračního tábora v Osvětimi.

Hromadné transporty se uskutečnily celkem dva. Jako první byl vypraven 3. prosince 1942 transport tzv. asociálů v počtu 16 mužů a 78 žen do koncentračního tábora Osvětim I. Druhý z transportů znamenal prakticky likvidaci tábora, protože v něm bylo odvezeno 417 vězňů do koncentračního tábora Osvětim II.-Birkenau. Zatímco první transport se uskutečnil na základě výnosu o preventivním potírání zločinnosti, druhý již byl realizován na základě Himmlerova výnosu z 16.12.1942, který nařizoval transport všech Romů do koncentračního tábora v Osvětimi.

Zbývajících 198 vězňů bylo přemístěno do „cikánského tábora“ v Hodoníně u Kunštátu nebo do sběrných táborů v Praze a v Pardubicích. Jen malá část byla propuštěna na svobodu.

Autor článku: Petr Lhotka (Muzeum romské kultury)

Poslední změna: 26. 08. 2019

KLÍČOVÁ SLOVA

Josef Serynek, Josef Janovský
